

Eindhoven, oktober 2023

huygens
lyceum
veelzijdig
als jij

Aan de leerlingen van 3 havo en hun ouders

Voordat je aan het einde van dit schooljaar bevorderd wordt naar 4 havo, maak je een aantal keuzes met betrekking tot je vakkenpakket. Deze keuzes worden hieronder besproken. Het vakkenpakket geldt voor 4 én 5 havo.

Voor een **schematisch overzicht** van alle keuzes: zie de laatste pagina van deze brief.

Vier soorten vakken

In de bovenbouw heb je vier 'soorten' vakken:

1. de gemeenschappelijke vakken: dat zijn vakken zoals Nederlands en Engels, die alle leerlingen in de bovenbouw volgen.
2. de profielvakken: dat zijn de vakken die horen bij het profiel dat je gekozen hebt (CM, EM, NG, NT). Een profiel bestaat altijd uit 4 vakken.
3. het vak in het vrije deel: dit examenvak kun je min of meer vrij kiezen.
4. het extra vak: leerlingen die na de havo door willen stromen naar het vwo, doen er verstandig aan om een extra vak te kiezen.

1. Gemeenschappelijke vakken

Iedereen in de bovenbouw van de havo heeft de volgende gemeenschappelijke vakken:

Nederlands
Engels
Maatschappijleer
Culturele en Kunstzinnige Vorming (CKV)
Lichamelijke opvoeding
Levensbeschouwing
Loopbaanoriëntatie en –begeleiding (LOB)

2. Profielvakken

Een profiel bestaat uit een combinatie van een aantal vakken, bedoeld om je goed voor te bereiden op een bepaalde sector van het hoger onderwijs.

Er zijn vier profielen:

Cultuur & Maatschappij (CM)

Dit profiel is voor leerlingen die belangstelling hebben voor kunst, cultuur, maatschappelijke vakken, taal en rechten. Gedacht kan worden aan beroepen als leraar basis- of voortgezet onderwijs, maatschappelijk werker, reclamefotograaf, uitgever, illustrator, vertaler, kunstenaar, juridisch dienstverlener, bibliothecaris en recreatiebegeleider.

Economie & Maatschappij (EM)

Leerlingen die dit profiel kiezen zullen meestal terecht komen in beroepen die iets te maken hebben met economie, arbeid, recht en veiligheid. Gedacht kan worden aan beroepen als assistent accountant,

financieel adviseur, hoteldirecteur, marketingmanager, bedrijfsleider, makelaar, HR-manager en belastingadviseur.

Natuur & Gezondheid (NG)

Dit profiel bereidt voor op beroepen die met gezondheidszorg, voeding en milieu te maken hebben. Gedacht kan worden aan beroepen als verpleegkundige, laborant, milieukundige, fysiotherapeut, mondhygiënist, verloskundige, diëtist of ergotherapeut.

Natuur & Techniek (NT)

Het profiel Natuur en Techniek is een exact profiel, dat voorbereidt op technische opleidingen. Gedacht kan worden aan beroepen als bouwkundig tekenaar, ontwerper, chemisch analist, procesontwikkelaar, verkeersvlieger, software engineer, logistiek manager, maar ook technisch bedrijfskundige.

Op het Huygens Lyceum bestaan de profielen uit de volgende vakken:

Cultuur & Maatschappij

Geschiedenis
Aardrijkskunde
2 vakken kiezen uit:
Duits
Frans
Tekenen

Natuur & Gezondheid

Scheikunde
Natuurkunde
Biologie
Wiskunde B of A

Economie & Maatschappij

Geschiedenis
Economie
Wiskunde A of B
1 vak kiezen uit:
Aardrijkskunde
Bedrijfseconomie

Natuur & Techniek

Scheikunde
Natuurkunde
Wiskunde B
Wiskunde D

De profielen zijn zo samengesteld dat de combinaties van vakken gunstig zijn voor de vervolgoopleidingen die in het verlengde liggen van die profielen.

Leerlingen die een CM-pakket hebben zonder wiskunde, moeten een rekentoets maken.

3. Vrije deel

In het vrije deel kies je nog een examenvak. Dat kan een vak zijn dat je leuk vindt of een vak dat je voor je toekomstige opleiding/beroep nodig denkt te hebben. Je hebt de mogelijkheid om twee profielen te combineren. Een NT-leerling die als keuzevak bijvoorbeeld biologie kiest, heeft ook een NG-profiel. De keuzevakken waaruit je kunt kiezen, hangen af van je profiel.

4. Extra vak

Het is voor leerlingen mogelijk een extra vak te kiezen ter voorbereiding op het vwo. Omdat het een extra belasting betreft, moet de docentenvergadering hiermee akkoord gaan. Let op: een extra vak wordt in principe niet geroosterd. Het vak valt dan mogelijk samen met een ander vak in het rooster. Het gevolg hiervan is dat de leerling, na overleg met beide docenten, zelfstandig een lesplanning moet maken. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij de leerling.

Doorstroom naar 5 vwo

Als je na de havo naar het vwo wilt omdat je bijvoorbeeld aan een universiteit wilt studeren, moet je met het volgende rekening houden:

- Het is verstandig om een **extra vak** te kiezen. Vwo-leerlingen doen in een vak meer eindexamen dan havo-leerlingen. Leerlingen die geen extra vak hebben gevolgd op de havo, starten dus met een achterstand in 5 vwo.
- Leerlingen met het profiel CM kunnen het beste *tekenen* kiezen en in het vrije deel *wiskunde A*.
- Leerlingen met EM, NG, NT kunnen het beste *Frans* of *Duits* en een ander vak kiezen. Dit i.v.m. de extra taal en de verplichte wiskunde op het vwo. Leerlingen met een dyslexieverklaring kunnen vrijstelling krijgen voor de extra taal en kiezen daarvoor in de plaats een ander vak.

LOB: loopbaanoriëntatie en -begeleiding

Onderdeel van het programma van de bovenbouw is de oriëntatie op het vervolgonderwijs. Dat valt onder de noemer LOB. In klas 4 en 5 moet je een bepaalde hoeveelheid tijd besteden aan het voorbereiden van je vervolgkeuze. Het bezoeken van voorlichtingsavonden en open dagen van scholen (mbo-hbo-universiteiten) hoort daarbij. Omdat veel activiteiten buiten school plaatsvinden, staat dit vak niet op het rooster.

Korte beschrijving van de nieuwe vakken

Culturele en kunstzinnige vorming (CKV): Dit is een vak waarin verschillende kunstdisciplines (muziek, drama, dans, beeldende vorming, design, fotografie en film) aan de orde komen. Daarbij gaat het vooral om praktische activiteiten (maken van een werkstuk of productie), bezoek aan tentoonstellingen of voorstellingen en het samenstellen van een kunstdossier.

Economie: dit vak houdt zich bezig met maatschappelijke problemen die verband houden met geldstromen of met waardering in geld. Onderdelen zijn ontwikkelingen in werkgelegenheid en economische groei, geldstromen en monetaire instanties en internationale geld- en kapitaalstromen. Bovendien gaat het vak over de sociale zekerheid, de rol van de overheid en een kennismaking met bedrijfseconomie (zie bedrijfseconomie).

Bedrijfseconomie: bij dit vak leer je hoe vraagstukken binnen een organisatie benaderd worden vanuit het gezichtspunt van het management. Daarnaast komen bedrijfseconomische vragen aan de orde, gezien vanuit het management, het personeel en de aandeelhouders. Je gaat ook berekeningen uitvoeren om bijvoorbeeld de kostprijs van een product te vinden. Als leerling moet je ook een balans en verschillende financiële overzichten kunnen opstellen en ook daarmee de financiële gezondheid van een bedrijf kunnen beoordelen (liquiditeit, solvabiliteit en rentabiliteit).

Maatschappijleer: in de lessen in 5 havo besteed je aandacht aan actuele maatschappelijke problemen en (soms persoonlijke) vragen waarop je een antwoord probeert te krijgen. Enkele voorbeelden: waarom sluiten de cafés op het Stratumseind in het weekend om 4.00 uur? Moeten we meer of minder soldaten sturen naar brandhaarden in de wereld? Krijg ik het juiste salaris op mijn werk? Moeten we het stemrecht van jongeren verlagen van 18 naar 16 jaar?

Wiskunde A: bereidt voor op opleidingen in de sociaalpedagogische, economische en gezondheidsrichtingen. De inhoud concentreert zich op werken met functies, statistiek en contexten. Ook wordt de verworven rekenvaardigheid uit de onderbouw onderhouden en verdiept. De concepten worden opgebouwd vanuit concrete contexten, die ook in de toetsing centraal staan.

Wiskunde B: bereidt voor op vervolgonopleidingen in de technische richting. Inhoudelijk ligt de nadruk op analyse en meetkunde, met ruime aandacht voor algebraïsche vaardigheden, formulevaardigheden en het toepassen van de wiskundige concepten. Inzicht is belangrijker dan het alleen maar invullen in formules. De concepten worden opgebouwd door verschillende gebieden van de wiskunde te combineren.

Wiskunde D: biedt verbreding en verdieping op de lessen wiskunde B. Dit vak kan alleen gevolgd worden door leerlingen die ook wiskunde B hebben. Inhoudelijk komen de wiskundige deelgebieden statistiek, ruimtmeetkunde, toegepaste analyse en algebraïsche vaardigheden ruimschoots aan bod. Buiten de

inhoudelijke kennis heeft wiskunde D nog een voordeel bij de overstap naar een technische vervolgstudie; door het extra aantal uren wiskunde per week worden je basisvaardigheden beter ontwikkeld, leer je beter abstract denken en leer je dat aanpakken en doorzetten haar vruchten afwerpt.

Waar je op moet letten bij het samenstellen van je definitieve examenpakket

- Kies vakken die passen bij je kwaliteiten en interesses. Zorg dat er vakken in je pakket zitten die haalbaar zijn.
- De pakketkeuze heeft consequenties voor de toelating tot bepaalde studierichtingen in het hoger onderwijs. Veel studies eisen dat een leerling een bepaald profiel of bepaalde vakken in zijn pakket heeft. Op de site van *Studiekeuze123 / van-profiel-naar-studie* vind je een overzicht per sector van alle opleidingen wo en hbo met de toelatingseisen.

Schoolexamen, examendossier, PTA, profielwerkstuk, combinatiecijfer, toekomstdossier

Het examen bestaat voor de meeste vakken uit een *schoolexamen* en een *centraal (schriftelijk) examen*. Vakken die uitsluitend een schoolexamen kennen zijn CKV, maatschappijleer, lichamelijke opvoeding en wiskunde D. LO wordt niet afgesloten met een cijfer maar met een predicaat: onvoldoende, voldoende of goed.

Aan het begin van klas 4 en klas 5 krijg je het '*programma van toetsing en afsluiting*' (PTA). Dat is een overzicht per vak van de onderdelen die in het schoolexamen aan de orde komen. Daarbij is aangegeven hoe zwaar elk onderdeel telt. Ook de soort toets is vermeld: schriftelijke of mondelinge toetsen, practica of opdrachten die moeten worden uitgevoerd (werkstuk, excursie etc.).

Het zogenaamde *combinatiecijfer* is het gemiddelde van de behaalde cijfers voor de vakken maatschappijleer, CKV en het profielwerkstuk. Dit profielwerkstuk is een uitgebreide praktische opdracht die betrekking heeft op één of meer vakken. Het behaalde cijfer voor beide vakken en het profielwerkstuk mag niet lager zijn dan een 4. Het combinatiecijfer telt mee als examencijfer.

Richtlijnen voor de overgang naar 4 havo

De bevorderingsrichtlijnen kan je vinden op de website: [Bevorderingsrichtlijnen schoolbreed | Huygens Lyceum](#)

Procedure profielkeuze

1. Van de herfstvakantie tot de kerstvakantie volgen de leerlingen een aantal lessen keuzebegeleiding. Hierin wordt de profielkeuze besproken en maken de leerlingen een interestetest. Zij zijn bezig met vragen als: wie ben ik, wat kan ik, wat wil ik, steeds met het oog op hun latere studie- en beroepskeuze.
2. In december geven vakdocenten elke leerling een voorlopig advies wat betreft het volgen van hun vak in de bovenbouw.
3. In januari/februari heeft iedere leerling een gesprek met de decaan over zijn keuze en de consequenties hiervan.
4. Daarna vullen de leerlingen het profielkeuzeformulier in en leveren zij dit uiterlijk begin maart ondertekend in.
5. Tijdens de profielvergaderingen in april wordt deze keuze door de docentenvergadering besproken en in sommige gevallen worden adviezen tot wijziging gegeven.
6. Na 1 juni kan er alleen in uitzonderingsgevallen van de definitieve profielkeuze afgeweken worden.

Profilerend Projectonderwijs klas 3

Sinds een aantal jaar maakt projectonderwijs op het Huygens Lyceum deel uit van het standaard curriculum in de brugklas en de tweede klas door middel van VERDER-projecten. In de derde klas neem je deel aan het *Profilerend Projectonderwijs*, met als doel de aansluiting met de profielvakken in de bovenbouw te verbeteren. De lessen aardrijkskunde, geschiedenis, scheikunde en natuurkunde eindigen voor de meivakantie.

Ouderavond

Op **dinsdag 16 januari 2024** wordt een ouderavond georganiseerd over de profiel- en vakkenkeuze en het Profilerend Projectonderwijs voor de ouders van alle leerlingen uit 3H. U ontvangt hierover later meer informatie.

Veel succes met het maken van deze belangrijke keuzes!

Mevr. van Esch
Afdelingsleider 3 t/m 5 havo

Mr. Cornelissen
Leerlingcoördinator 3 t/m 5 havo

Mevr. Bleijs
Decaan havo

Profielkeuzeformulier HAVO

☐ Cultuur en Maatschappij (CM)	☐ Economie en Maatschappij (EM)	☐ Natuur en Gezondheid (NG)	☐ Natuur en Techniek (NT)
Verplichte profielvakken. Geef bij EM en NG de gekozen wiskunde aan			
Aardrijkskunde Geschiedenis	☐ Wiskunde A ☐ Wiskunde B Economie Geschiedenis	☐ Wiskunde B* ☐ Wiskunde A Biologie Scheikunde Natuurkunde	Wiskunde B Scheikunde Natuurkunde Wiskunde D
Profielkeuzevak Kies twee vakken	Profielkeuzevak Kies één vak		
☐ Duits ☐ Frans ☐ Tekenen	☐ Bedrijfseconomie ☐ Aardrijkskunde		
Kies 1 vak in het vrije deel			
☐ Duits ☐ Frans ☐ Tekenen ☐ Bedrijfseconomie ☐ Biologie ☐ Economie ☐ Wiskunde A*	☐ Duits ☐ Frans ☐ Tekenen ☐ Bedrijfseconomie ☐ Biologie ☐ Aardrijkskunde ☐ Natuurkunde	☐ Duits ☐ Frans ☐ Tekenen ☐ Bedrijfseconomie ☐ Economie ☐ Wiskunde D (alleen met wiskunde B)	☐ Duits ☐ Frans ☐ Tekenen ☐ Bedrijfseconomie ☐ Economie ☐ Biologie
Leerlingen die na de havo door willen stromen naar het vwo, doen er verstandig aan om een extra vak te kiezen. CM: te, fa of du, wisA en een extra vak. EM, NG, NT: fa of du en een extra vak.			
Extra vak _____	Extra vak _____	Extra vak _____	Extra vak _____

* Aanbevolen keuze vanwege betere aansluiting op vervolgstudies.

LET OP: een extra vak wordt in principe niet geroosterd. Het vak valt dan samen met een ander vak in het rooster. Het gevolg hiervan is dat de leerling, na overleg met beide docenten, zelfstandig een lesplanning moet maken. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij de leerling. Omdat het een extra belasting betreft, moet de docentenvergadering hiermee akkoord gaan. Overleg met de decaan wat hierin verstandig is.

Naam:

Klas:

Datum:

Handtekening leerling:

Handtekening ouder: